

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 11. An hæc conditio: si Pontifex dipensaverit, sit jure impossibilis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

81. Quarta quaestio est, an à matrimonio rejiciatur conditio ex natura sua possibilis, sed ex accidenti, vel lapsu temporis impossibilis v. g. contraho tecum, si es Virgo, jam prius Virginitate deperdità; vel si pater tuus consenserit, qui jam ante est mortuus? Sanchez. l. 5. h. c. D. 4. n. 10. censet, primam non reici, sed si vera est, valere matrimonium; si falsa, viciari: secundam autem, ac ei similes, quarum impossibilitas, seu possibilitas non immediatè, sed longo circuitu potest esse vera, num. 18. censet reici: dicendam tamen, eiusmodi conditiones, etiam ex accidenti solum, seu lapsu temporis, impossibiles, à matrimoniis reici: sic Hostiensis in c. fin. b. t. Ratio est 1. quia dispositio c. final. est indefinita, 2. quia què impossibile est, ut Pater in futurum consentiat, si iam mortuus est; quàm ut filia, nunquam concepta, vel nata, vivat; hæc tamen conditio, impossibilis solum ex suppositione rejicitur à matrimoniis, etiam assentiente P. Sanchez. cit. num. 18. ergo. Nec obstat, non poss. immediatè, sed longo circuitu discursus cognosci, num ea vera sit, vel non sit? nam hoc ad rei possibilitatem impetinenter se habet, & ex limitatione humana nascitur, non ex natura rei.

82. Deinde Sanchez, ut notavimus supr. num. 847. concedit conditiones impossibiles à matrimoniis reici, quando eas apponens novit esse impossibiles; non tamen, si putavit possibilis: ergo saltem in eo casu, quo sciens impossibilitatem etiam ex accidenti, & lapsu temporis, ejusmodi conditionem apponit, rejicietur: sed etiam reicitur in casu, quo possibilem judicavit. Nam, ut rectè not. Haunold. Tom. 3. de Jusl. Tract. 8. num. 2009. conditio, quam testator possibilem judicavit, rejicitur ab ultima voluntate, L. 6 ff. de Condit. Inst. ibi: si quis ita institutus sit, si monumentum post mortem Testatoris, in tri-duo proximo mortis ejus fecisset, Ulpianus cit. cum monumentum in triduo perfici non possit, dicendum erit conditionem evanescere, quasi impossibilem. Ex quo rectè inferitur cum Haunold. cit. per dictum textum manifestum esse, quòd Testatoris opinio erronea de conditionis possibilitate, non sufficiat, ut à jure pro possibili repute-

tur. Et ideo cit. L. Mevia, non rectè exponitur, dicendo, quòd eam Testator impossibilem judicaverit; vix enim prudenter credi potest, aliquem scienter suæ voluntati ultimæ conditionem impossibilem adicere; ergò credibilis est, quòd eam putaverit possibilem; & tamen rejicitur ab ultimâ voluntate; ex quo sequitur non tantùm conditiones naturâ impossibiles, sed etiam, jure tales, ab ultimis voluntatibus, & matrimoniis reici. Dixi jure tales, nimirum eas, quas jus impossibiles reputat, ad effectum non suspendendi, vel viciandi contractum, sed potius habendi pro non adjectis. Ad extremum illud etiam nota, hæc conditio (si es Virgo) subsistente valere matrimonium, nec reici conditionem, cum honesta sit, nec naturâ, nec jure impossibilis; si autem non subsistat (ut si sit corrupta) conditionem esse impossibilem ex accidenti; consequenter etiam jure. Nam si deflorata est, Virgo esse non potest c. si Paulus 32. q. 5. Nam ad preteritum non est potentia, juxta regul. 32. ff. de regul. juris; consequenter ad dicta priori numero, rejiciendam à matrimonio.

§. II.

An hæc conditio: si Pontifex dispensaverit, sit jure impossibilis?

83. Quæstio est, an, quando duo laborantes impedimento dirimente matrimonium, in quo Pontifex, stante causâ sufficiente, ac legitimâ, dispensare solet, in casu quo adest talis causa, contrahere sub conditione: si Pontifex dispensaverit, sit contrahere sub conditione impossibili de jure? 1. sententia affirmat, consequenter contractum esse omninò nullum adeoque cuilibet eorum, etiam altero invito, licere ante conditionis eventum, resilire. Sic Joannes Andreas c. super eo. b. t. secunda docet, talem contractum sic obligare, ut non liceat ulli, altero invito resilire, post renovatum consensum, à datâ dispensatione: secus, ante consensum renovatum post dispensationem impetratam. Pro hoc citatur Gutierrez quæst. canonic. lib. 1. c. 22. à n. 17.

Et 3

Sed

854. Sed probabilius est, in casu, quo ad-
est causa, ex qua Pontifex in impedimen-
to tali dispensationem dare solet, eam
conditionem non esse impossibilem. 1. *non natura*, ut per se patet. 2. *non iure*:
quia nullus extat juris textus, quo dispen-
satio, quando pro ea impetranda est suf-
ficiens, & legitima causa, qua Princeps,
vel Pontifex prudenter moveri potest, &
solet, ut annuat petitioni, iure impossi-
bilis habeatur; sic Covar. 4. decret. p. 2.
c. 3. num. 9. & alii communiter. Hinc,
cum dicitur (*conditio dependens à volun-
tate Principis, reputatur impossibilis*) trans-
mittendum est, quando Princeps in eo
impedimento dispensare *non solet*, aut
quando petentes carent causa legitimâ,
non autem secus. Nam quando adest le-
gitima causa dispensandi in impedimento,
quo Princeps potest, & solet contrahen-
tibus sub tali conditione annuere, non di-
citur velle facere, *quod ei non licet; nec
presenti tempore dici potest impossibile*,
quod tale est, ut iure fieri & soleat, & de
iure possit. Ex quo patet ad L. *Continuus*
137. ff. de V. Obl. §. *Cum quis*; quæ à con-
trariis allegari solet.

Hujus autem ratio est ab exemplis.
Nam institutio sparii, sub conditione,
si Princeps eum legitimaverit, valet; nec
instituent dicitur velle facere, quod ei
non licet, nec ea conditio presentis tem-
pore non impleta, dicitur de iure impos-
sibilis, quando utitur iustâ, & sufficienti
causa: idem est de venditione rei feudalis
sub conditione, *si dominus directus vo-
luerit*; de voto Episcopi, transeundi ad
Religionem, *si Pontifex dispensaverit*;
ut rectè notat Sanchez idem sentiens lib. 5.
hic d. 5. n. 12. & tamen conditio pendet à
voluntate Principis. Et ideo nec tunc
ex eo conditio censetur impossibilis de
iure (*quod Princeps difficillimè concedat*)
saltem si præviè necessaria est ad actum va-
lidè celebrandum, pro quo celebrando
adsunt sufficientes, & legitima causa.
Nam promittens in tali casu, duo pro-
mittit, & dispensationem, allegatâ suf-
ficiens causâ petere; & eâ impetratâ pro-
missum implere; neutrum autem horum
etiam in hoc casu, quo cateroquin Prin-
ceps, difficillimè dispensat, ubi iusta cau-
sa abest, aliquid continet, quod *iure im-*

possibile sit. Nam quod lege concedente,
non tantum validè, sed etiam licitè fieri
potest, non dicitur iure impossibile; sed
lex Principis, ubi adest sufficiens, ac le-
gitima causa in ea dispensandi, non tan-
tum validè, sed etiam licitè ab eo dispen-
sari potest: ergo sic dispensari non est iure
impossibile; ergo nec talem dispensatio-
nem, stante tali causâ petere.

Ex hoc sequitur, esto conditio pen-
dens à voluntate Principis reputaretur
impossibilis, non esse tamen rejiciendam,
etsi, valdè difficilis foret, sed expectan-
dum fore eius eventum, quod præviè
necessaria foret ad valorem actus cele-
brandi dispensatio iustè petita. Nam
promissio sub tali conditione facta est de
duobus. 1. de dispensatione petenda. 2.
de præstando promisso post impletam
conditionem, quæ, cum honesta sint, &
in futurum pendeant, reiici non possunt
tanquam non adiecta, antequam peticio
fiat, etsi magna etiam difficultas catero-
quin sit in Principe ad annuendum peti-
tioni; ita Sanchez lib. 5. D. 5. num. 12.
concludens ibid. *talem conditionem non
dici impossibilem, nec vi c. fin. reiiciendam;*
cum impossibile ibi sumatur pro eo, quod
naturâ, vel iure impossibile est; sic ille.
Hinc ad alios juris textus, quibus i. sen-
tentia contendit probare, *conditio-
nem, que pendet à voluntate Principis, esse iure
impossibilem*, respondendum est, sicut
num. 854. nimirum si Princeps *nullo modo*
soleat petentibus annuere; non autem
si secus. Et licet in tali casu necessarium
sit medium extraordinarium (nimirum
dispensatio in lege, per quam impediun-
tur contrahere volentes, tali lege non re-
laxatâ) tamen non impossibile, sed solum
difficile est, & accedente obligatione pe-
tendi tale medium à Principe, quando
adest sufficiens & legitima causa; de iure
fieri potest, ut diximus n. 854.

Contrahentes porrò sub conditione
(*si Pontifex dispensaverit* in impedimen-
to, quo laborant) non peccant sic con-
trahendo; quia promissio de petenda
dispensatione (ubi adest iusta causa pe-
tendi, & dispensatio de iure fieri potest,
& solet) vel de contrahendo matrimo-
nio, sublato impedimento, est promissio
de re honesta, & licitè præstabilis,
cum

cum executio conferatur in tempus habile.

87. Ex hoc etiam resolvi potest quæstio, an sint vera Sponsalia, quoties inhabiles promittunt sibi matrimonium, sub conditione, quæ posita sint habiles. Casus esse potest, si infidelis matrimonium de futuro promittat fideli sub conditione, *si infidelis ad fidem convertatur*, ubi conditio non pendet à voluntate Principis (nam quid in hoc tenendum? jam constat) sed à voluntate promittentis, adeoque est conditio *potestativa*, cujus nimirum impletio pendet à voluntate ipsam apponentis. In hac quæstione certum videtur, pendente conditione, talem promissionem mutuum non esse Sponsalia; cum nondum sit mutuus consensus perfectus; & ideo ex tali promissione conditionatâ, pendente conditione, non inducitur impedimentum iustitiæ publicæ, ut dictum est supr. à num. 196. dixi, *non esse Sponsalia*; per hoc tamen non dicimus, ex ea promissione etiam pendente conditione, nullam omnino nasci obligationem, etiam in vi promissionis, saltem expectandi conditionis eventum, cujus ratio constabit ex infra dicendis n. 862.

88. Quæstio igitur est, an impletâ conditione talis promissio obliget in vim Sponsalium, non præstito novo consensu, vel prioris ratificatione? Negativam tenet Henriquez *lib. 12. Matr. c. 13.* sed affirmativa magis placet; quia licet stante impedimento sint inhabiles ad promittendam præstationem promissi, dum sunt inhabiles (sic enim promissio foret de re illicita) non tamen sunt inhabiles ad promittendam præstationem promissi, tempore, quo sunt habiles. Conditio enim adjecta, obligationem præstandi promissum suspendit in tempus sublatæ inhabilitatis. Nam, *ubi sub conditione contrahitur, nequè cessit, nequè venit dies, pendente conditione* (intellige præstandi promissum) ut dicitur *L. Cedere diem 213. ff. de Verb. signif.* ergo impletâ conditione, promissio illa mutua de futuro matrimonio, evadit absoluta, cum sit de re præstanda licite: talis autem mutua promissio pura, habet vim Sponsalium, ex dictis q. 1. ergo.

Dices: tempore, quo contraxerunt, 859. & ipsi & consensus eorum fuit inhabilis; & impletâ conditione, consensus manet immutatus; ergo etiam impletâ conditione manet inhabilis; ergo etiam impletâ conditione manet insufficientis ad vera Sponsalia. Resp. illam inhabilitatem nec contrahentibus, nec eorum consensui esse intrinsecam, consequenter inauferbilem; quia nascitur ex carentia, seu defectu conditionis existentis, quod ejus extrinsecum est, & sublato tali defectu auferbile, ut patet in exemplis allatis superius: quo posito, Resp. cum distinctione ant. & ipsi, & consensus eorum, fuit inhabilis *extrinsecè C. intrinsecè. N.* primam partem antecedit. Ex hoc autem patet, secundam partem, simpliciter negandam; vel etiam distingui posse: impletâ conditione consensus *intrinsecè*, ac in entitate suâ manet immutatus; *C. extrinsecè. N.* quia inhabilitate extrinsecâ sublatâ consensus non manet inhabilis extrinsecè; intrinsecè autem nunquam fuit inhabilis: ergo impletâ conditione nullo modo est inhabilis, ergo verè mutatus est, sed extrinsecè. Deinde dici potest contrahentes etiam tunc esse inhabiles ad promittendam præstationem promissi durante, non autem ablatâ inhabilitate faciendam.

Dices. 2. conditiones, quæ generaliter insunt, non suspendunt, ut ipsi diximus supr. sed non minus hæc: *si infidelis convertatur ad fidem*, tacite, ac generaliter inest connubio fidelis, quam ista, *si non es consanguinea*: ergo si hæc non suspendit, nec illa: sed hæc non suspendit, ut dictum est; ergo nec illa. Resp. quod hæc objectio tangat eam quæstionem, an valeat matrimonium inter impeditos, præter celebratum externè, non expressâ conditione, si v. g. *Pontifex dispensaverit?* & in hoc casu dicendum non valere. Nam conditio non expressa inspicitur secundum statum præsentis temporis; ac secundum statum præsentis temporis conditio (*si non simus impediti*) non expressa inter impeditos impedimento præsentis, non subsistit; ergo nec subsistit matrimonium sub ea conditione expressa. Minus ponitur in casu. Mai. est ex *L. Continuus. 137. §. cum quis. ff. de verb. obligat.* ibi: *non enim*

enim secundum futuri temporis jus, sed secundum presentis, estimari debet stipulatio. & L. si stipuler 35. ff. de verborum obligat. ibi: si stipuler sororem adoptivam me ducturum, non valet, quia statim contra bonos mores fit; ergo conditio (si fuerit dispensatum) quæ ponitur subintellecta, non attenditur. Quibus positis

Resp. si fidelis contrahens cum infideli non exprimat conditionem conversionis, seu de defectu disparis religionis, promissionem æq; invalidam esse, ac invalida sit promissio matrimonii inter impeditos v. g. consanguineos, non expressâ conditione, si non es consanguinea, vel futuræ dispensationis; quia tunc conditio inspicitur secundum tempus præsens; secus expressâ. Nam sic consideratur juxta intentionem apponentis, aut in dubio, juxta dispositionem juris; ex quo patet ad rationem in n. 860.

§. 12.

Quid in desponsationibus operetur conditio possibilis, honesta, & contingens?

861. Supponendum, in promissione sub conditione possibili, honesta (saltem negativè) ac contingente, duplicem obligationem considerari posse. 1. obligationem præstandi promissum sub tali conditione. 2. obligationem expectandi conditionis eventum. Suppon. 2. nos loqui de casu, quo conditio est de futuro; nam ex superioribus dictis jam constat, quid dicendum sit, quando est de præsentis, vel præterito. 3. de casu, quo conditio illa adjicitur in ipso actu contrahendi; non autem ex intervallo post contractum purè celebratum; tunc enim effectum suum jam habet, nec ex conditione subsequenti suspendi potest; hinc perfecta donatio conditiones postea non capit: ut dicitur L. Perfecta. C. de donat. quæ sub modo; his præmissis

Resp. 1. quod conditio possibilis, honesta, & contingens, si non sit contraria substantiæ contractus, suspendat obligationem præstandi promissum, usque ad conditionis eventum; & ideo pendente conditione in tali contractu dies non

cessit, nec venit, ut diximus supra: habetur expressè in c. de illis b. t. ubi dicitur: quod, qui juravit aliquam in uxorem accipere, si centum sibi donaverit, centum non datis, recipere non teneatur; & c. super eo. 5. b. t. ubi habetur, nequaquam esse ad matrimonium cogendum, si voluntas Patris non intercedat, quando contraxit sub hac conditione: si Pater ejus suum præstaret assensum.

Resp. 2. ex conditione possibili, honesta, & contingente de futuro, non suspendi obligationem expectandi eventum conditionis, sed statim nasci, ac incipere, nisi aliud exprimat. Colligitur argum. §. 4. Instit. de Verb. obl. ibi: Ex conditionali stipulatione tantum spes est, debitum iri; eamque ipsam spem (quæ est aliquod jus) in heredem transmittimus, si priusquam conditio extet, mors nobis contigerit. Ratio etiam est, quia ex contractu conditionali non minus oritur obligatio in spe, seu in conditionis eventum, quam ex contractu puro obligatio in re. Nam uterque est contractus, & in suo ordine perfectus; sic Gloss. in cit. c. super eo. V. alieno. Hostiensis ibidem. V. qui in alieno, & alii. Not. autem, cum diximus (spem conditionis transmitti ad heredes, si prius, quam conditio existat, nobis mors obtigerit) limitandum esse, ut non procedat in jure quæsito per ultimas voluntates. Nam hæres conditionalis (idem est de legatario, fidei commissario) præmortuus conditionis eventui, nihil ad heredes transmittit, propter claram L. 4. ff. quando dies legati cedit, de qua dicemus infra.

Idem dicendum est de conditione 862. potestativa, quæ scilicet unice pendet à voluntate illius, cui imponitur v. g. auctam te, si fidem Catholicam amplexa fueris; vel casuali, quæ ab eventu respectu nostri fortuito pendet, v. g. si annus fuerit sterilis: aut mixtâ, quæ participat de utroq; v. g. si ex agro tuo tot modios retruleris in horreum tuum. Ratio est eadem, ex c. super eo in num. 861. & hoc procedit, licet conditio conferatur in arbitrium non tantum eorum, in quorum potestate sunt Sponsi, sed etiam si in arbitrium extranei; quia adhuc manet conditio possibilis, honesta, contingens de futuro, modo non sit